

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIENCIES

LA BIBLIOTECA DE LA DIPUTACIO

Serà amb el temps d'una gran influència positiva en l'estètica de la construcció la Biblioteca esmentada, que prest veurem convertida en una realitat.

La Biblioteca de la Diputació, que avui ens ocupa, ha estat creada per iniciativa del Secretari de la Corporació, el nostre ben-volgut amic En Miquel Font i Gorostiza, i l'idea acollida per la Presidència i Diputats amb tot calor i entusiasme. S'estan fent les obres d'instal·lació a la sala de l'antic Arxiu provincial, adaptant-lo al projecte aprovat, de clàssic estil mallorquí.

La Biblioteca serà una vertadera sala de refugi, on el bon gust acollirà al pelegrí de l'estètica, que no pot anar per la Ciutat sense que a cada passa no sofreixi la pertorbació d'una sobtada lletjura edificada, sense veure's ferit pel crit agut d'algun detall d'horrible gust urbà.

Aquesta Biblioteca estarà dedicada a la menestralia i als obrers, els quals hi trobaran tota classe d'obres d'art referents a la construcció i al treball manual. Serà una nova escola teòrica de bells oficis i tindrà una influència positiva en el bon gust, que en dia no llunyà voldríem expandir per tota la Ciutat.

Encara no se sap la data d'inauguració, però aquesta Revista no ha volgut deixar de dar-ne noves, convençuda de sa importància i transcendència, i li plau també felicitar l'iniciador i la Corporació indicada per llur meritòria actuació cultural.

ENRIC IBSEN

EL centenari de la naixença d'Ibsen ha fet recordar novament a la crítica la vida i l'obra, tan discutida, del poeta nòrdic i individualista del "tot o res".

Els drames d'Ibsen són obscurs. Tots tenen quelcom de desconcertant i dolorós. Debades hi cercaríem una solució clara als problemes que sembla proposar. Fins la posició del poeta enfront dels seus protagonistes resta, sovint, dubtosa.

No és estrany, doncs, que la incomprensió general i l'especial de la crítica seguís, amb rares excepcions, a les obres filosòfiques i socials del dramaturg noruec. Avui, vint-i-dos anys després de la seva mort, no és tan discutit com als inicis de sa carrera literària, però la impressió que deixen els seus drames és la mateixa.

Ibsen és obscur precisament perquè és objectiu. Més que la solució dels conflictes morals lo que li interessa són les situacions i la psicologia especial dels seus personatges. Observa i pinta: heus-ho aquí tot.

L'escriptor noruec no és, doncs, un pensador, com Kierkegaard, un reformador, com Tolstoi, o un profeta irat que llança, des dels *fjelds* alterosos, l'anatema contra la corrupta societat del seu temps, víctima de l'esperit gregari i mesquí, sinó simplement un poeta. Es des d'aquest punt de vista que hi ha que considerar-lo si se'l vol comprendre.

La seva vida fou un alt exemple de voluntat i vocació. Si l'home que està tot sol és el més fort, com diu el Doctor Stockmann a "Un enemic del Poble", Ibsen fou un home fort. L'ideal del "tot o res" que mou el pastor Brand, personatge central d'un dels seus poemes dramàtics més característics, és la divisa de la seva pròpia vida.

Noruega no comptava en el seu temps gaire més d'un milió i

mig d'habitants. La literatura nacional antiga i els llibres religiosos constituïen l'única lectura del poble. Les classes il·lustrades es nodrien principalment de literatura estrangera, i ni a Dinamarca, unida a Noruega per la comunitat d'idioma, es llegien els llibres noruecs. Per fomentar la literatura nacional s'hagué d'introduir el costum de subvencionar els poetes o de procurar-los alguna modesta col·locació.

Doncs bé, Ibsen es proposà, malgrat les desfavorables condicions del seu país i de l'idioma nacional, viure de l'ofici de poeta i autor dramàtic. I no abandonà el propòsit fins a conseguir-ho.

A Grimstad, on treballava com a practicant d'una apotecaria, escriu sa primera obra, "Catilina", que ningú vol representar. De Grimstad passa a Cristiania, i sa segona producció arriba a tres representacions. L'any 1851, jove encara, es nomenat director del teatre de Bergen, on estrena vàries obres. Del seu període romàntic sols "Una festa a Solhaug" rep l'honor d'ésser representada a Cristiania. La crítica la condemna implacable.

De Bergen es dirigeix altra volta a Cristiania per dirigir el "Teatre Noruec". Les obres que hi representà no tingueren èxit. La crítica no cessa de combatre al poeta i el caràcter esquerp d'Ibsen comença a manifestar-se. Escrita una altra obra, "La comèdia de l'Amor", la publica en un periòdic, però no gosa dur-la a l'escena.

Havent-se vist precisat a tancar el "Teatre Noruec", no quedà al poeta més que una col·locació de 25 *speciedaler* (140 francs) al mes, que no li foren pagats enterament. Aleshores ja era casat i tenia un infant. Ibsen es trobava, doncs, en una gran misèria, i fou en aquest període d'abúlia i postració que arribà a tenir l'idea de fer-se aduaner.

Denegada una pensió de poeta que havia demanat, tornà a sol·licitar del Govern, sense gaire esperances d'obtenir-la, una bossa de viatge.

El juliol de 1863, dirigint-se a Bergen, on havia estat convidat per prendre part en les festes de les societats chorals que s'hi havien de reunir, es trobà amb Bjørnstjerne Bjørnson, que tornava d'un viatge a l'extranger, i una viva amistat s'afermà entre els dos escriptors. La influència beneficosa de Bjørnson renovellà l'optimisme dins l'esperit d'Ibsen, i a son retorn de Bergen escriu "Els pretendents de la Corona".

A la fi li fou concedida la bossa de viatge per Itàlia que havia sol·licitat. Els 400 *speciedaler* en què consistia amb prou penes bas-

taven per pagar els seus deutes. Sortosament els seus amics, Björnson entre ells, reuniren una suma que fou suficient, unida a lo que li produí l'edició de sa darrera obra, per pagar-los.

Aleshores Prússia es preparava a prendre els ducats de Slesvig i Holstein a Dinamarca. La mort del rei d'aquest darrer país, Frederic VII, facilità l'intent.

Ibsen, que encara no havia partit cap a Itàlia, s'indignà. Escandinavista de cor, escrigué els poemes "Salutació al cant", "Un germà en perill" i "A la memòria de Frederic VII", on incita el seu país a passar la mar per socórrer a Dinamarca, encara que la derrota sia segura, i es lamenta que ses súpliques siguin vanes. El sacrifici total que el poeta exigeix a la seva pàtria no es fa i la història contemporània suscita dins la ment de l'escriptor el problema moral que havia de cristal·litzar en "Brand".

Arribat a Itàlia comença per Ibsen una nova època d'activitat artística, però no oblida sa indignació patriòtica. Prepara una tragèdia sobre Julià l'Apòstata, que no acabarà fins anys després amb el títol de "Emperador i Galileu", i comença el poema èpic de "Brand", al qual renuncia per convertir-lo en el poema dramàtic actual.

L'individualisme ibsenià culmina dins aquesta obra, imatge tal volta de la vida i sentiments del poeta. "Brand, som jo en els meus moments millors" escriu a P. Hansen l'any 1870, i efectivament, la idea del "tot o res" que informa la psicologia i l'obra del seu personatge singular es veu dins "Peer Gynt", en Gregori de "L'Anec Salvatge", en el Doctor Stockmann d' "Un enemic del Poble" i dins quasi totes les obres genuïnament ibsenianes. I l'individualisme d'Ibsen és esquerp i ombrívol, tal volta perquè dins la vida del poeta hi mancava una mica de llum.

Es, precisament, la naixença d'unes amors tardanes la que determina un canvi dins la visió del món de l'escriptor.

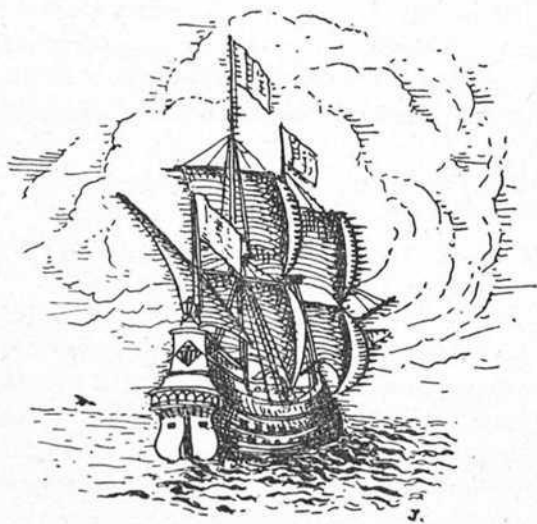
En el transcurs d'una curta estada a Gossensass (Tirol), l'estiu de 1889, Ibsen, ja sexagenari, s'enamora d'una jove de devuit anys i una correspondència interessant comença entre els dos. No dura gaire, però influeix la producció posterior del poeta.

Després d'aquest curt idili el cel nebulós d'Ibsen deixa veure una clariana, i ses darreres obres, "Solness", "Borkmann" i "Quan despertarem de la mort" proclamen que en la vida hi ha qualche cosa més que els imperatius del deure i de la voluntat, de l'ambició i fins del mateix art: l'imperatiu etern de l'amor.

La vellesa del poeta fou coronada amb el respecte de la crítica i la veneració del seu país, d'aquella Noruega de la qual deia un dels seus personatges que era com un elm: blanca per defora i buida per dedins.

Ibsen realitzà plenament el propòsit de la seva joventut de viure de l'ofici d'autor dramàtic i poeta.

JAUME BUSQUETS I MULET

PLAER DE LA LECTURA

Fou el gentil llibre d'hores sigiloses
estèrils i tristes, company estimat:
ell me les tornava, plaents, delitoses,
totes perfumades de serenitat.

Ell em transportava—oh, art esquisida!—
a viles foranes a velles edats;
allà em retrobava, hoste d'altra vida,
fent-hi coneixença de gents i poblats.

Trobí reis i reines i corts ufanoses,
guerrers qui passaven amb llur gonfaló,
enderroc i runes, planes soleioses:
després d'una fita, un nou horitzó.

I trobí el reialme de les Meravelles,
la Bella Adormida i el Bosc encantat,
fades qui venien d'un país d'estrelles
portant presentalles a qualque bon fat.

I de fantasies tota emmirallada,
ma pensa es tornava més vasta i fervent,
i s'acoloria, tota il·luminada
d'un Sol qui lluia dins un món absent.

I les hores lentes, buides, sigiloses,
d'abans ja votades al silenci humil,
així esdevingueren plaents, delitoses,
per l'art tan fecunda del llibre gentil.

MARIA MAYOL

PETITA METAFISICA DE LA BOXA

LA BOXA ÉS TÈCNICA

ALGÚ el criteri del qual respectam, però no compartim, ens parlava de la boxa com d'un «espectacle embrutidor». Estalviarem al lector les consideracions en què s'apoiava. Sempre recordarem una espantosa vesprada a un teatre d'araval en què presenciàrem, barrejats dins un públic infecte i heterogeni, el més escandalós dels combats—diguem-ne—de boxa. Si baix de l'impresió d'aquel moment haguéssim hagut d'escriure sobre tal deport, ho hauriem fet segurament com Antonio Zozaya. Però la missió del qui escriu no pot consistir ja en exposar simplement les seves impressions, ni fins els seus gusts, sinó en l'anàlisi serè.

La repugnància consistia precisament, com poguérem comprovar després, en que no es tractava d'un veritable *macht* de boxa. Tots el aficionats saben que en tal deport, més que la força, hi entra la tècnica. Ara bé, les coses fetes conforme a una tècnica podran ésser discutibles, però seran sempre nobles. Lo *grosser*—ja ho diu la mateixa paraula—és lo imprecís. On hi vegem estil no hi podrà haver mai brutalitat. El boxador necessita força, però no bruta, sinó ben dirigida i condicionada. ¿Haurem de senyalar com aqueixes condicions tècniques, i no la força en sí, són lo interessant del deport? ¿Confondran els entesos una topada—model d'estilitzacions—entre Quadrini i Ciclone, per exemple, amb l'espectacle barroer d'una lluita entre dos carregadors del moll?

VALOR EDUCATIU

Prescindint de considerar la boxa com un deport higiènic o com un espectacle plàstic, sols parlarem del seu alt valor educatiu i moral, ja que aquests punts són els que més ataquen els impugnadors.

La boxa va ensenyant pulcritud i precisió—estil, en un mot—a persones que no podrien, evidentment, captar aqueixes qualitats

excelses, mares de la civilització occidental, dins la Geometria o les pàgines de Xenius. Fins un llenyater com Uzcudun, figura poc grata als nostres ulls, pel seu descuitat ruralisme, es veu obligat en el *ring* a concedir la màxima importància a l'obertura d'un àngul, al centímetre entre un puny i una mandíbula, a la lleugeresa, a la fracció de segon... La força animal haurà d'ésser supeditada a totes les exquisïteses de les regles i de les bones maneres. Un *crochet* massa obert, sobre deixar descoberta la mandíbula del qui el pega, és un cop de *charretier*, una grosseria. L'impulsiu, que desconeix la mesura, mai serà un veritable boxador. En tal sentit, Uzcudun és—o era—malgrat les seves qualitats físiques, una mitjanja.

L'impulsiu podrà pegar fort i tombar tal vegada el contrari, però els bons aficionats, lluny de disfrutar amb el K. O. el consideren com el fracàs del *macht*. Importa senyalar que tal manera de veure no s'apoya en raons sensibleres de dolor físic, sinó en una manca massa ostensible de la tècnica del vençut que sempre ha de constituir un defecte. En el jocs, lo meritori no pot ésser el final—victòria o derrota—sinó el joc en sí.

L'OBJECTIVITAT

Importa senyalar principalment l'objectivitat de tal deport, on la tècnica ha mort l'odi i la sensibleria, dues qualitats que ens allunyen per igual de la veritat pura.

Darrerament alternàvem a Barcelona les lliçons d'August Pi Sunyer sobre fisiopatologia de la diabetes amb la psicoanàlisi i amb algun deport. El nostre entrenador de boxa, perteneixent al pes lleuger, no era molt fort, però sí un veritable mestre. L'haviem elegit per la seva ciència de teoritzador, ja que la teoria ems interessava més que la part pràctica. Una vegada li manifestàrem els nostres temors de que, parant tal com ell volia, quedariem descoberts, exposats a les investides del contrari. Ell tingué una resposta definitiva. «No en faci cas, d'un cop així. Es antirreglamentari. *Què més voldria vostè, que l'hi pegassin*. No contaria com un punt, sinó com una falta».

Jo no sé com donaria a entendre a certs enemics *enragés* de la boxa, tota l'objectivitat, l'oblit d'un mateix i la delicadesa moral de tal resposta.

OBJECCIONS

Tal volta se'ns dirà que cert públic no veu en la boxa res de lo que nosaltres hi veim. Per alguns, la part de crueltat que pugui tenir el deport és el que els enamora. Res més vertader que tals afirmacions. L'espectacle presenciât a un teatre d'arreal, de que parlàvem al començament, n'és una bona prova. Els més baixos instints sàdics es depertaven dins aquell públic totalment incult, davant aquell *macht* escandalós. Però aquell públic i aquells boxadors no deven haver de tenir-se en compte, o, millor dit, són un apoi a les nostres raons. Uns i altres eren analfabets, ignorants de tota tècnica i de tota estilització. Eren ells qui embrutien el deport. El deport, a ells—quan el compreguessin—no podia sinó ennobrir-los.

LLORENÇ VILLALONGA

A LA NOVA ISOLDA

Us amava el poeta i vos a ell,
però el destí cruel vos departia
i ja brillava en vostra mà l'anell
que a una altra vida vostra vida unia.

Presonera d'amor, dins un vaixell,
anàveu vers l'ignota llunyania.
Per vos, Isolda d'un encant novell,
l'oblidada llegenda refloria.

Cantaren vostre abraç els violins:
el corn anglès les queixes repetia.
En les vastes penombres del jardins,

s'escamparen onades d'harmonia.
Tot mor, Senyora, dins el temps traidor,
mes jamai morirà la vostra amor.

MIQUEL FORTEZA PINYA

FRANCESC DE GOYA

EN el firmament de l'art, Goya és l'aventatjat astre de les primeres categories. La fama de la seva genialitat s'estén pels quatre vents del món, envoltant-lo de l'aureola de l'artista complet; filòsof i psicòleg impetuós fins al furor en la pintura de grans assumptes, enèrgic com Rembrandt, fantàstic com Hogarth; pensador atrevit i espontani com Callot; espiritual, alegre i somniador en ple dia amb delicadeses del Ticiano i Veronés, i encara com Watteau i Lancret: espanyol fins a la mèdula en la pintura de costums. Gravador inspiradíssim i ple de gosadia, apareix destacant-se aquest gran geni entre la colla dels pedants pintors pseudo-clàssics del seu temps com un gegant oferint a la crítica cent aspectes diferents. Es mostra tallat en nombroses facetes com un diamant preciós.

Cap mestre abans d'ell havia fet ús, sense sospitar-ho, de tant de talent en les simultànies esferes que cultivà; dotat d'impuls creador i d'una fecunditat inagotable, va adivinar i multiplicar tots els procediments de l'art.

La seva imaginació viva desbordava imatges pel seu voltant, i, com Velázquez, entusiasmat amb la Naturalesa, té un vigor i energia en el pinzell, una viril sobrietat de paleta, que resumeix amb poderosos cops de vista tot un caudal meravellós de coloracions i lluminositats. La dot essencial de la pintura de Goya és el difícil art de l'estudi del color sense els colors. L'idealitat de Goya fou complir la seva missió amb el més reduït nombre de colors. Paraules seves diuen que en la Naturalesa no s'hi veuen línies ni detalls; ell hi veia plans en diversos termes, llum i ombres: un llapis es suficient per pintar el quadre més hermós. Si Goya no renuncià a tot colorit, fou per la seva condició d'artista llatí.

El factor moviment representa un gran paper en les creacions

de nostre mestre; la vitalitat la coloca par demunt de tot; totes les seves formes adquireixen en l'estructura un valor dinàmic que dóna a les figures alta espiritualitat.

ESPECIALITZACIÓ DE LA SEVA PINTURA

En la pintura de retrats i d'escenes populars és on es manifesta la plenitud del seu talent de pintor. Profunditza les ànimes arrencant-los els sentiments i les deixa plasmades amb imatges que són vivesa d'expressió mai superada per altre pintor.

Les seves obres destilen una certa afinitat de pensament del nostre pintor amb l'estadista i escriptor Jovellanos, així com una forta dosi de l'esperit pintoresc de Cervantes. Moralista, critica amb el pinzell i el buril les diverses lacres socials. I, de vegades, s'eleva al cel de la Metafísica o de la Religió.

Es precursor—tal volta més que Rembrandt—d'un art nou. Conscientment s'allunya del realisme tradicional per l'infatigable activitat de l'artista en la reproducció de composicions plàstiques de sers fantàstics, d'aparicions sobrenaturals en la frescor i diversitat de les seves invencions.

Goya no cercava lo lleig, sinó que, senzillament, se satisfia en acceptar-lo segur de trobar motius essencials de bellesa que devien formar la creació de la seva escola de l'Estètica del contingut i no de l'Estètica de la forma.

El seu pinzell està sempre al servici de tot sentiment i es complau en fer-lo recórrer pel teclat ideal de totes les passions humanes. Es un error creure que els seus pensaments fossin influenciats per l'idea de l'escepticisme. En realitat, tant fou ortodoxe com volterià; tant era patriòtic com afrancesat; tant fou absolutista com lliberal. El seu esperit tingué tal força de plasticitat que prenia súbitament la forma i coloració de l'imatge—imatges, no idees, eren el contingut de la seva ànima—saturada d'un exaltament constant. Fou, en fi, tan artista, que va ésser-ho tot.

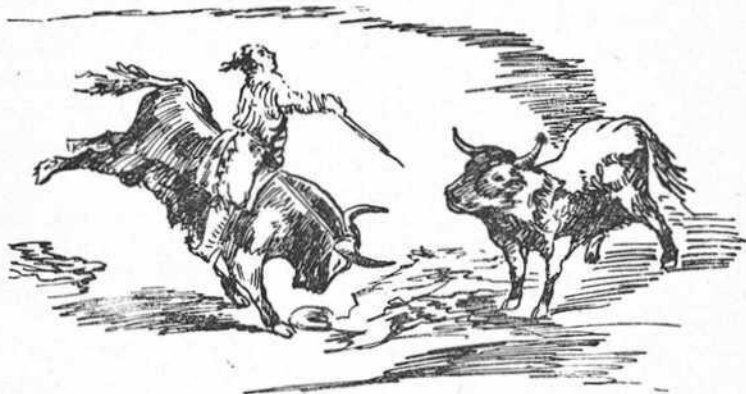
EVOLUCIÓ ARTÍSTICA I HISTÒRICA

L'art de Goya té dos períodes capitals. En la seva primeria, l'artista treballa amb un tresor adquirit d'expressió. Es el seu llenguatge d'elevada fluïdesa i sap adaptar les normes internacionals

més apreciades. A aquest cicle corresponen els cartons admirables de tapissos.

A continuació ve el gran salt, 'el període de la més acabada i definida característica, tant per l'evolució històrica de l'art com per la personalitat del mateix mestre.

Des de l'any 1793 associa els elements impressionista i expressio-nista, i en els «Capricis» és on adquireix la suprema fisionomia. No vol limitar-se, com Manet, a oferir una reproducció cromàtica de Naturalesa, sinó que propugna una alliberació espiritual i una espi-ritualització absoluta de la matèria. Per donar a la seva obra el vigor necessari en aquest sentit, lluita per aconseguir l'acció més intensa, la mentalitat més vigorosa, i apela a l'exageració, a l'accentuació de lo grotesc, a lo fantàstic.

En resum, Goya fou el primer i més gran impressionista del segle XIX. El seu art fou una necessitat de comunicar les pròpies visions. El caràcter de les seves obres ha fet que es converteixin en un tresor universal i etern de la Humanitat.

LA MEVA VISIÓ DE GOYA

La intuïció artística és sempre lírica o, si es vol, èpica i dramàtica del sentiment. Lo que admirem en les genials obres d'art, és la perfecta forma fantàstica que assumeix un estat espiritual, a lo que deim vida, unitat, plenitud de l'obra d'art, en l'anhel a la formació, amb les engúnies i alegries de la creació artística.

Segons la meva visió de Goya, ell és el Rembrandt espanyol, llatí, i comparteix amb son germà del nord tota una serie de característiques comunes. Aquests artistes realitzaren una evolució meravellosa que amb penes pot trobar-se'n una altra dins l'Història de l'art.

De la mateixa manera que Fiésole aspirava el cel, Goya sembla tenir la missió d'escorcollar amb el seu llapis portentós les immensitats de les ànimes i els abismes del Tàrtar.

Es pintor nacional per excel·lència; se sapigué unificar amb el sentit del poble i del criteri de la raça. No perd cap detall de l'espectacle que s'ofereix a la seva vista. L'art seu, com la música de Bethoven, sempre serà nou, perquè és destructor de tota convencional bellesa. Cap artista hi ha hagut que se li assembli. Pareix que Velázquez, Watteau, Rembrandt, Hoffman i Dante al seu cap, forjaren son temperament, proporcionant-li cada un d'aquests il·lustres personatges un do especial. El conjunt és la genialitat única, original, de Goya, que escapa a l'anàlisi de la crítica i produeix l'admiració.

En totes les èpoques els grans artistes han determinat la fisionomia del seu temps, les orientacions del seu segle. Cada un d'aquests sers genials ha donat al món una nova estructura, i pels ulls de tals creadors han vist l'univers, més que els seus contemporanis, els seus descendents. La visió del món que es troba en l'obra dels primers artistes universals, es troba amb tota la seva grandesa personal en el cosmos de Goya.

RESUM BIOGRÀFIC

Hi ha en el regne d'Aragó i prop de Saragossa una petita vila anomenada Fuendetodos. Allà nasqué Francesc Josep de Goya i Lucientes el 31 de Març de l'any 1746, de pares humils. De complexió forta i molt revoltós, ben prest revelà aptituds artístiques, que cultivà a Saragossa primer, a l'estudi del cult pintor Luxan.

Prest es traslada a Madrid i treballa al costat del seu paísà Bayeu. Revelador sempre son temperament d'un esperit inquiet, no vol subjectar-se a normes acadèmiques ni a teories d'art conegudes, i perseguit per l'Inquisició i ferit pel punyal d'un rival gelós, passa a Roma on segueix estudiant l'art i templant el seu caràcter.

Torna a Espanya, i establert ja a la Cort, és el pintor de fama

que retrata amb justesa i té el do del geni més definit que cap dels seus contemporanis.

Goya degué ésser tota la vida un home extraordinàriament exaltat. Assumptes violentament acabats, les aventures amoroses de la seva joventut i el seu viu interès per les *corridas de toros*—en les que actua de vegades com a *torero*—són proves de l'inquietud que vessen a balquena les seves obres pictòriques, dibuixos i gravats.

El pintor saxó Rafel de Mengs, encarregat pel rei Carles III de donar nova vida a la Fàbrica de Tapissos, prest anomena al nostre artista pintor dels cartons per tapissos.

Carles IV el fa pintor àulic i devers l'any 1800 retrata la família reial amb gran justesa psicològica. Goya es mostra amb aquesta obra irònic subtilíssim i fins profeta. L'actitud freda, despiadada, correspon perfectament a les faccions precises dels personatges de la depravada Cort d'aquella època. Ben aviat els vaticinis del pintor queden comprovats. Gomença la tragèdia d'aquells personatjes, que fan la d'Espanya: Carles IV i Maria-Lluisa primer, llavors Ferran VII i més tard son germà Carles.

Davant l'ànima del pintor passaren els fets nacionals, i com a un mirall quedaren retratats amb l'imatge paorosa. Les tragèdies

d'Espanya, els horrors de la guerra, apagaren els colors de la paleta de Goya, però no el seu resplendor, que fou sempre radiant.

Ferit de mort als 82 anys, a Burdeus, passà a millor vida el 14 d'Abril de l'any 1828.

El seu cos, després de vàries translacions, ha quedat inhumat a l'Ermitari de Sant Antoni de la Florida, convertit fa poc en monument cinerari. Allà reposa acariciat pel bes suau del riu Manzanares, que tants de motius d'inspiració li procurà.

Ens unim de tot cor a l'homenatge que el món artístic li ret enguany amb motiu del Centenari de la seva mort.

MATEU OLIVER CAPÓ

Il·lustracions de l'autor.

B E E T H O V E N

Recordo quan tocaves la forta "Appassionata",
i del Bechstein brollaven les dolces melodies
dels planys i les angoixes de la immensa sonata.
Què lluny—en el record—s'han quedat aquells dies!

... I recordo aquella hora tranquil·la, reposada,
viscuda sota el signe propici de l'Amor,
quan l'estàtua del Mestre, des d'una reconada,
ens mirava amb la seva divina serenor.

Però vingué l'hivern! I en una tarda freda
es va apagar per sempre la llum del nostre sol.
Tu ja te n'has anat. Però Beethoven queda,
i la seva ombra pura m'és bàlsam i consol.

ARTUR PERUCHO

DIUMENGE DEL RAM

DIA del Ram. Aire suau, cel d'atzur, planura verdejant. Aquets dies la Rambla ha perdut sa calma característica. Hom diria que l'artèria oberta des del teatre Principal fins al monument a Ramon Llull s'ompl súbitament d'alegria i estrèpit.

La Rambla bull. Crits, rialles. Aquest passeig trist tot l'any, avui està de festa. L'estudiant, únic ser qui sol passar per allà, ha perdut el camí. L'Institut, que està al final de la mateixa, engegà aquells estornells alegres i joves a casa.

La Rambla està en plena fira del Ram. Els primers aires de primavera embaumen l'ambient, i al passar per davant de les *Tereses* es sent un perfum d'encens sortit suara de dins l'esglèsia, en aquest dematí de benedicció del simbòlic ram d'olivera.

Tot això ens fa surar per evocació l'entrada de Jesús dins Jerusalem en aquell històric diumenge bíblic i triomfal.

El cronista evoca les ciutats antigues qui dormen baix del pes de llur pròpia història secular, restes de muralles ruinoses, museu de membres dispersos, riu d'arenas qui acumulà dins el desert l'huracà furiós. Aquelles ciutats qui un dia foren centres d'opulència, farts de sedes, vicis i or, són ara, avui, planures agrenades pel vent destructor.

Sols la palmera vincladissa romp de tant en tant la monòtona aridesa d'aquells vells paisatges d'Orient. Palaus, temples i pòrtics jauen a terra, tapats d'arena. Solament els reptils rumbegen per indrets desolats, antes reialmes opulents.

Jerico plora sa vellesa. Alexandria i Sidó dormen dins la túnica d'una morta opulència i luxúria. Tristes ciutats qui perderen fantàstics jardins, riqueses, perfums i les belleses humanes qui ja no tornaran sentir el sol ardent de Samària. Tot reposa, tot calla de vellura i de pena.

El Jordà trascola entre el fullam, enyoradís. El Baptista posà en ell la seva planta on el Crist rebé l'aigua baptismal.

El dematí plora en el jardí de Getsemaní, gotejant. L'alba torna a somriure i banyar aquells indrets on pregà el Mestre Diví. La muntanya de la Quarentena està pensativa. I Jerusalem, empori de records sagrats qui sobreviu al gran cataclisme del temps, resplendeix amb ses torres i minarets. I viurà anys i mes anys, fins l'acabament dels segles.

La primavera es desfà tèbia i perfumada per damunt els homes i les cases. El cor bat satisfet i a la casa s'hi transparenta una alegria de viure, semblant a la flor qui comença a obrir el calze.

Els camps semblen pintats de verd i els ametlers deixaren ja els ropatges nupcials per la túnica d'esperança. La rosella apar que voli pels favars, i les margalides, símbol de l'humilitat, vivetegen els camins i torrents.

Mallorca està de festa. Tot canta, tot somnia.

Dins la capital, bullici; en el camp, pau.

Dia d'amor, dia de llum. Dia d'Abril qui aboca damunt l'esperit de l'home de bé el vas de la felicitat. Jesús entrà dins Jerusalem. Cantem aquest dia i besem el ram d'olivera i la palma.

MATEU CLADERA PALMER

BIBLIOFILA

SOVINT m'he fet aquesta pregunta: "Perquè a Mallorca no s'ha format un grup bibliòfil?" No s'explica satisfactòriament el que no es pugui arribar a un lligament de voluntats i aficions, de tal manera que lo que té ambient i vida a altres bandes no oferesqui aquí dificultats. Tot abona el que pugui ésser, que hagi d'ésser, i més que res crec que no s'ha duit a bon terme perquè ningú no s'ho ha proposat. Seriosament cal pensar-hi, fer un esforç de cara a les possibilitats. No manca, em pens, estimació a tot lo nostre, ni voluntat per retre homenatge a la nostra literatura; n'és una mostra tot recent l'aparició de LA NOSTRA TERRA omplint un buit dins les aspiracions mallorquines.

Encoratjat per aquesta publicació i ben present la pregunta dita abans, sense títol de ma part, i sols amb l'ànsia que el vent de l'indiferència espoltri el que amb bones mans pot ésser capdal iniciativa, he volgut, amb perdó dels erudits i entesos, dur-la a cobieg d'aquestes pàgines perquè sia comentada favorablement, si hi ha lloc, i se la orienti a solucions adequades, ja que jo no puc pretendre pels meus escassos coneixements ni apadrinar-la ni tan sols actuar d'escolà. Per tant, convindrà que es faci cas omís de mi i que es consideri la proposta de creació dels «Bibliòfils Mallorquins» com havent arribat per sos propis peus a aquesta Redacció.

Si la formació d'un grup bibliòfil pot en aquesta terra tirar endavant, si es troben mitjans de convertir en realitat aquesta dormida aspiració, suficientment pagat seré si se'm considera l'últim dels agrupats, si se'm dóna el darrer lloc entre els enamorats de les belles edicions que serveixen de noble embolcall a les més superbes creacions.

M'apar bella tasca aquesta de reedificar tom a tom i volum per volum el temple de la nostra pretèrita cultura, reproduint acuradament edicions exhaurides i treguent de l'oblit obres capdals d'inspiració i de ciència; per tant vull creure que no som tot sol en apreciar-ho.

A. MULET

Els factors geològics de la bellesa de Mallorca

L'INTUICIÓ estètica té per fonament dos factors units íntimament: l'un subjectiu, depenent de la constitució del nostre cervell, sobre la qual ha obrat l'herència per una part i l'educació per l'altra, la gimnàsia del sentiment estètic, que podríem dir-ne; i l'altre depenent de les vibracions, sien lluminoses, sien acústiques, que impressionen els nostres sentits, produïnt-nos, ja una sensació de plaer, ja una sensació de molèstia; en el primer cas direm que lo que produeix les vibracions que ens impressionen és bell, en el segon cas direm que és lleig.

Les condicions en què una obra pot considerar-se bella varia segons el psiquisme de l'individu i segons unes regles pròpies de cada art. Es precis la unió de les dues coses, i així una obra bella produirà o no sensació de bellesa, segons la persona. No és curiós recordar que la Tercera Simfonia (Heroica) de Beethoven va motivar l'indignació de Weber, que la considerava lletja a la seva joventut, i després va reconèixer plenament el seu error? Guardant les degudes distàncies, jo record que fa pocs anys les pintures del Greco no m'agradaven, les trobava lletges, i avui m'extasio davant elles. Es la prova de la importància decisiva de l'influència que exerceix la gimnàsia de lo bell.

La causa íntima, el perquè d'aquest fenomen, escapa a la nostra intel·ligència. Perquè les superfícies quadrades o els volums que tendeixen a la forma d'un cub o una esfera són en general, antiestètics? Perquè el color gris és generalment lleig i el rosa és agradable? No ho sabem, però el fet existeix, com existeix l'electricitat, tot i que no sabem lo que és realment. Lo que si podem afirmar és que el factor objectiu de bellesa té que impressionar a un subjecte sensible, per dir-ho així; de manera que sempre que parlam d'una cosa bella

s'entén com a tal impressionant a una persona sensible a aquella bellesa.

Passant a parlar de les belleses naturals, és evident que aqueixes depenen de factors diversos, purament casuals, que tan prest han donat forma a la superba bellesa de la Costa Nord de Mallorca com a la relativa lletjor de les planures de l'alt Planell Ibèric, amb els seus turons suaus i amb penes dibuixats a l'horitzó. En conjunt, dins les belleses naturals hem de distingir essencialment la forma i el color; per la forma, un paisatge serà tant més bell com més irregular es mostra, dins certs límits, naturalment. Per això són lletges les planures sens vegetació i les muntanyes arrodonides. Però la influència del color és immensa: la unió de tons verds del arbres, les penyes rogenques irregularment tenyides, el cel blau clar i el mar blau fosc podran donar un efecte artístic sublim. Poseu el cel gris, o les penyes blanques, i l'efecte canviarà. Basta comparar l'efecte que produeixen *Les Fontanelles* vistes des de la carretera de Valldemossa a Deyà, amb els tallats de Muschelkalk tenyit de ferro sobre el verd del bosc, i després girar la vista cap a la Mola de Son Pax, i es podrà veure lo poc estètic que resulta el color blanquinós de la calça juràsica sobre el verd del bosc. Es una sort per a Mallorca que les penyes blanques sien excepció.

Un factor important és la grandiositat, emoció complexa en la qual el sentiment de bellesa és una part integrant. En l'apreciació de la grandiositat, hi té una immensa part la perspectiva, de tal manera que la verticalitat de la muntanya l'augmenta notablement; per això les muntanyes de Mallorca, relativament modestes quan són comparades amb els Alps, mostren una grandiositat quasi comparable, per una part pel fet de poder-se apreciar la seva altitud de 1.000 a 1.445 m. en sa totalitat, és a dir, des del nivell del mar, i per altra per lo escarpat i sa forma irregular.

La nostra Serra reuneix aquests factors de bellesa de què parlem, i no amb empalagosa monotonia, sinó amb una constant varietat. Mallorca mostra el tipus de la muntanya mediterrània, com les d'Amalfi i Positano a Itàlia, les de la Costa Brava en llur segment d'Estallencs, Banyabufar i Valldemossa; però a la part central de la Serra, a la "Mallorca de Pedra" d'En Rosinyol, el paisatge pren el tipus de la Dolomita dels Alps, i la vista del Puig Major des del camí del Gorg Blau recorda certs paisatges de l'Englandina. Altres coses són ben nostres, com la mateixa Vall de

Sóller, o la costa de Sóller a Pollensa, molt inferior a la costa de Noruega si no fos perquè la manca de grandiositat està sobradament compensada per les esplèndides tonalitats de les penyes i els pins, exaltades per la lluminositat del sol mediterrani.

Aqueixa obra d'art natural que és la Serra de Mallorca deu sa bellesa a causes fortuïtes, combinades per atzar d'una manera capaç de fer-nos sentir el sublim sentiment de lo bell. Sa forma és deguda a causes geològiques, la coloració a petites quantitats de substàncies minerals existents en les roques i la llum intensa a la temperatura moderada que mantén l'humitat atmosfèrica per damunt el punt de saturació, impeding, en general, la formació de núvols i boires, i permetent de consegüent observar el color blau clar propi de l'aire i el blau fosc propi de l'aigua quan els dos es troben en grans masses.

Els agents geològics obren de dues maneres: per una part edificant, alçant i convertint en altes muntanyes lo que mils i mils de segles abans era el fons del mar, i per altra menjant, corroent i nivellant aqueixes muntanyes fins que, amb molts de mils i mils de segles, n'han arribat a fer-ne una plana. Aqueixa labor destructora és principalment miracle de l'aigua, que corroeix químicament les roques, les arrossega mecànicament cap a les parts baixes i les converteix en les planures aluvials.

A Mallorca ha passat la primera part, i ens trobem ara en ple curs de la segona. Un temps molt enrera, tant que la nostra imaginació difícilment pot concebre, totes aqueixes penyes que avui contemplem, no eren sinó un fang que es depositava durant milers de segles al fons d'un mar que s'extenia entre lo que avui és Mallorca i lo que ara és Alger; aquest fang era ara argilós, ara calç, ara magnesià, amb capes superposades en el transcurs d'edats diferents, i el pes d'aqueixes transformaven el fang calç i magnesià en calices durs i dolomies, respectivament, mentres les capes arenoses es convertien en arenisques.

Unes causes no ben determinades encara comprimiren aquests sediments i de manera consemblant a una fulla de paper que es rua varen ésser plegats i empesos cap a Mestral i, topant amb la resistència d'un continent més antic encara, els plects foren romputs i les capes de terrenys s'enfilaren les unes a sobre les altres de forma anàloga a com, a un xoc de trens, els vagons s'enfilen damunt els de davant; d'aqueixa manera quedaren terrenys més antics a damunt de terrenys més moderns, i aqueix empilament va sobre-

xint sobre les aigües del mar i a diverses represes va aixecant-se lo que avui és la nostra illa.

Aquests moviments foren molt lents. Aixecar-se una cadena de muntanyes de tres mil metres d'altura (és probable que la nostra la tingué) partint d'un fons de mil metres, és a dir, quatre mil en total, suposa quaranta mil anys a un decímetre per any de moviment d'elevació, això és, quelcom d'imperceptible per la mateixa Humanitat com no sigui per comparació amb el nivell del mar, per exemple; i quaranta mil anys són cosa insignificant comparats amb les èpoques geològiques. Uns moviments una mica ràpids haurien determinat, dada la massa de milions i milions de tonel·lades, una quantitat tal de calor que tot s'hauria fos, prèvia la conversió de la calça en calç viva, i la vida s'hauria extingit a la contrada.

La manera de formar-se la nostra illa ha determinat la repetició de capes de dolomies, calices, argiles, margues, etc., les quals han d'oferir una resistència molt diferent al desgast per l'aigua. Les dolomies han produït grans tallats imponents, com per exemple el Morro de Tuent; les capes argiloses i les antigues xemeneies volcàniques (de volcans anteriors a l'aixecament de l'illa, que en res han influït en sa formació) han estat arrossegades més fàcilment i han format les valls que, inundades posteriorment per la mar, han arribat a ésser les nostres delicioses cales. Aquí on s'ha mostrat el Miocèn margós s'ha produït una vall; allà on aqueix és rocós i dur ha resultat una penya, que l'aigua ha atacat lentament, i així ha pogut convertir una escletxa original a les calices juràsiques i triàsiques en un Torrent de Pareis, el més bell dels *canons* del món.

Així els fenòmens tectònics, al donar la distribució complicadíssima del terrenys de Mallorca, han determinat la seva bellesa. Una serra de tectònica senzilla és una serra lletja. Els llocs que poden competir dignament amb Mallorca són tots d'estructura geològica complicada. Com pot ésser bella una serra, per exemple, en la qual les arenisques vinoses del Trias inferior tenen 700 metres d'espessor, tot d'un color igual, amb una resistència igual a l'erosió? Nosaltres en 700 metres tenim tota classe de roques, i, de consegüent, en lloc d'una pendent igual i monòtona tenim una magna sèrie d'irregularitats de forma i de color.

Hem fet notar abans la gran influència del color en la bellesa del paisatge. El color és degut, per una part, al propi de la roca, per l'altre a la vegetació, i, finalment, a la puresa de l'atmosfera.

Els colors de les roques són, en part, deguts a la naturalesa d'aqueixes, i així tenim les dolomies del Trias, que són grises, però—i a això deuen la seva bellesa—duen petites quantitats d'òxid fèrric que les tenyeixen de vermell més o menys intens, més marcat a la superfície a causa de que les aigües dissolent petites quantitats de ferro han deixat l'òxid fèrric depositat al defora de la roca, fent que, en lloc de tenir un color uniforme poc estètic, tinguin un color variat de gris amb pintes vermelles que fan la delícia dels pintors. Això passa igualment amb les calices juràsiques, de color originalment blanc, que rares vegades conserven. Als països molt humits no tenen tanta tendència a aqueixes coloracions a causa de que s'hi forma òxid ferrós en lloc d'òxid fèrric, i l'òxid ferrós és de color obscur. Es precisament per això que les terres d'Astúries són de color negrenc i les terres mediterrànies són vermellenques.

Les roques eruptives tenen un color fosc, quasi un verd negrenc; les argiles triàsiques són vermelles vinoses amb pintes verdes; les argiles del Miocèn són d'un gris blavenc, i de vegades quasi blaves, altres vegades groguengues. Les arenisques triàsiques són ara rotjes, ara blanques, de manera que tenim una gama de colors que se completa amb els puríssims blaus del cel i de la mar.

Es ben manifesta la relació entre la vegetació i la naturalesa del sòl. La comparació del mapa geobotànic de Mallorca de Knoche i dels mapes geològics permet comprovar això que deim: l'aridesa de les dolomies triàsiques, que permeten alzinars o garrigues; les calices juràsiques, convertides en lapiez estèrils i nuus de vegetació, o bé amb amb pinars, si son més margoses. Els cultius aprofitant els derrubis, les zones de margues o argiloses i, sobre tot, les roques eruptives descompostes, etc., junten a la coloració del terrenys una gran varietat de colors de la vegetació, en la qual predominen tons diferents del verd ocrenc de la vegetació alpina, i tant prest és el puríssim verd de taronjer o dels pins, com el grisos de les oliveres o el to especial de les alzines, tot lo cual constitueix, en general, el conjunt de bellesa que caracteritza a la nostra illa, i més en especial a la nostra Serra principal.

Rest a parlar de les coves. Llur bellesa és deguda a la circulació d'aigües subterrànies per calices blanes, que fàcilment són dissoltes per les aigües subterrànies, les quals creuen cavitats de cada vegada més grans, mentres que l'aigua que degola del sòtil, carregada de calç que ha dissolta i que abandona en evaporar-se, va formant les estalactites i estalagmites. Are bé, si això és un

fenomen general als països calïços i n'hi ha molts en el món, perquè els de Mallorca ofereixen aqueixa sublim bellesa subterrània que manca a la majoria? Senzillament perquè la caliça miocena de la part de Manacor és molt fluixa i es dissol amb una facilitat extraordinària. Per altra part, l'extensió de l'illa no ha permessos grans rius subterranis, com els del Carso, sinó riuets petits que han estat detinguts en llur descens pel nivell piezomètric establert per les filtracions del mar a través de les calices poroses i amb esclatxes i han determinat la multiplicació de les coves (al meu criteri, les descobertes són una mínima part, i, probablement, no la millor, de lo que resta per descobrir) i han donat lloc a la formació dels llacs, més o menys al nivell del mar, amb la mescla d'aigua dolça i salada.

En resum, els factors de la bellesa de Mallorca són dos: la seva naturalesa geològica, que ha influït sobre la vegetació, i la llum intensa mediterrània, la qual no sols obra directament com a factor de bellesa, sinó que influeix sobre la vegetació i sobre la coloració de les roques, indirectement, donant-nos aquests sublims tons rogencs en lloc de la grisor uniforme que tenen les roques de les muntanyes dels països plujosos.

BARTOMEU DARDER PERICÁS

LITERATURA RETROSPECTIVA

UNA DILIGENCIA

PER BARTOMEU FERRÀ

(1887)

I

PER cert negoci que du entre mans un amic meu, i li va tort ferm, i a mi me n'arriba qualche esquit (encara que no en som res), me'n vaig haver d'anar a una vila, ben enforet de Ciutat.

Podia haver llogat un carruatge, però me fé peresa gastar quatre o cinc duros, essent que podia sortir-ne amb quatre o cinc pessetes anant-hi en diligència.

Pres *s'assiento* es vespre abans per l'endemà dematí, me vaig colgar dejorn, després de ben composta sa maleta i de posar sa busca des despertador a les quatre i mitja.

Això fa uns quants mesos, que és com si vos diguéis que estàvem enmig des cor des mateix hivern passat.

Vaig dormir molt poc i malament, perque m'havien dit que qui a les cinc *en punto* no fos a sa diligència, romandria en terra.

Pues señor, cansat de girar-me, i per por d'aferrar es só de sa dematinada, pec cossa an es tapament i bot des llit.

Estava casi cert que es meu despertador s'era espenyat i que passava d'hora.

Vaig posar es cap dins aigo, que és s'únic medi de fer por an es fred, me vaig vestir depressa, i, sense dir *adiós* a sa família, me'n davall s'escala.

Quant som an es llindar, que just alçava es forreiat, passà es sereno, cantant-me *s'alabado i las cuatro*.

Podeu creure si m'hauria dat a *perros*!

Torn arrera, caminant de puntes; altre pic encenc sa llumenera,

i vat-me't allà sense més quefer que fer temps i badais i qualche atxem: entreteniments per mi ben enfadosos.

Ni m'ho pagava tornar-me colgar, ni estava de gaita per llegir, ni volia desxondir ningú...

I tot es mal humor se dirigia contra es meu amic i contra sa peresa des rellotge, que 'par que returàs ses busques en dret seny.

Pensant en deu mil coses que me vengueren an es cap, sense sebre còm, passà sa mitja horeta, apac es llum altra vegada, empenc sa porta, i llosquetjant i a les fosques, abossat i buidant bassiots a cada passa, vaig arribar a ses porxades de sa plaça de Sant Antoniet.

Un *cafetero* que havia pres redòs vorera d'un portal, va esser lo únic que vaig poder afinar, i el vaig envestir adressant per entre rodes i espigons de carro, que nedaven a norri, com en aquell paratge i d'ús i de costum moderna.

Arribar a su 'llà i veure s'escudella mesurada va esser tot hu.

Pos sa maleta i un bolic en terra, després de tornar-li es bon dia; prenc sa tisana, i... es desig ja hi era... però, germanets meus, ell no em pogué passar pes coll!

Bé és ver que era bollit devers ses Enramades.

Com qui el se beu, vaig escampar aquell suc i vaig pagar, mentres tocava *comparició* un bergantell més mal forjat que un socot d'uiastre, amb un fanal tan fredolec i enfitat com ell mateix.

Vaig demanar an aquell bon mosso si es torbaria a partir sa diligència, i me respongué que no estaria molt a anar a treure els cavalls.

—Però, si són les cinc!—li vaig dir jo.

I ell, que em mirava per entre ses pipelles, se torcà sense cerimònies, arrufà ses espatles, se va asseure i prengué un *piscolabis* an es cafeter, puix segons veig, entre els dos no hi havia aigordent partit.

Tregueren per conversa unes històries que a mi em daven ben poc goig; i, com es buc de sa diligència m'estava just davant, me vaig resoldre a ficar-m'hi de dins i esperar la feta.

Ja havia un quartet llarg que es fret me'n duia, quant vaig sentir renou de campanilles, i era que aleshores se tractava de començar a guarnir.

No sé quin temps empraren, però a las sis *en punto* ja estaven enganxats els tres cavalls.

Encara feia fosca i ni una ànima s'havia presentat per passatgera.

Jo que, gràcies a Déu, no tenc es geni curt, allà aguantava la *metxa*, vui dir un salistret ben recolat, perque de ses finestres, sols a quatre les havia pogut alçar sa tapadora. No hi havia vidres.

Els tres cavalls no es bategaven; es cafeter se n'era anat cridant *caliu!* per sa Gerreria, i si no fos estat pes sodragar dels carros que de l'Horta entraven, uns darrera els altres, carregats de cols, grells i endívies, m'hauria paregut estar cent pams davall terra.

Amb això, tot cop en sec, sent un ca de bou que s'afua an els cavalls, i ells fent mitja volta ja són partits de cap an es *Matadero*.

Jo, que veia cert lo que passava, sense senyar-me, me vaig penjar a sa portatera, perque m'estimava més botar que fer una tombalera.

Per bona sort, un carro de parei que estava de través davant una taverna, mos salvà; i, sols no sé qui, va fer virar es barco amb rumbo a sa porxada.

Vos dic que tenc bon geni, perque hi havia pasta per roman-dre en terra!

Partirem a les sis i mitja tocadés perque era jo tot sol, segons se va explicar es qui mos *menava*. Si haguessen estats presos més *assientos* dels corresponents, hauria partit d'hora... o un poc abans.

Dir de sa manera que em vaig campar a s'anada, seria fastidiar-vos o fer-vos son.

Plogué, i mai he vist tantes goteres.

Investírem a un guarda-rodés.

Els cavalls se renegaren a ses costes.

I, *por supuesto*, arribàrem a *laudates*, sense més avaries que un tirany romput, dos pernès manco i els papers banyats.

II

Quant per tonar a Ciutat partírem de la vila, no més érem desset dins aquella arca, que, si no és sa mateixa que va fer Noè, és des mateix temps.

Deixau-la'm pintar si som *escapàs*.

Era un bucot de fusta tot croixit, damunt unes molles amb tots els fuis romputs i embragats. De fang en duia abastament (perque no més se renta es dia que plou fort deu o dotze hores), de modo que des *llebrero* tan sols li romanien es *vice-versa*.

Anem ara a dedins i veureu que els *banquillos* un temps eren forrats; ara no ho són ni poc ni molt, i gràcies si ses posts fossen senceres i no s'enfonsasen. Els respatlers, tots esbutzats; cada vell d'espart que sortia embudoixat sense llecència bastaria per cinquanta *tacos* d'escopeta. Des cel-ràs, no en parlem; m'apar que era un mos-truari d'indianes i llistetes i tartans, i banderoles replegades a ca un padasser. Finalment tampoc vui dir-vos res dels tres o quatre poltros, alliberats de sa *requisa* pels seus propis desmèrits, amb ses anques més mal nivellades que els tossals d'Escorca i amb un cuiro que ni per aigo-cuita l'aprofitarien.

Idò amb aquest *isturment* venia jo a *berlina* per nou sous i es ben entès de davallar a cada pujada per alleugerar ses bísties.

Quant fórem a un poble que hi prenen sa maleta, muden els *tiros* i fan s'estació a *Santa Anissada*, s'embarcaren amb noltros un pobre capellà més gras que magre i una dida que tornava s'in-fantó malalt a ca sos pares.

Si va dir la veritat, ells no hi cabien, però es *conductor*, que an es veure no té impossibles, los hi ficà dedins, i, abans que poguessen seure, tancà sa portalera amb una gran sempenta i diguent-los: "Ell anireu just *birbes*".

S'auba trencava, i jo, com qui no n'és res, me vaig girar per veure aquell gomboi.

No pensava a dir-vos que s'*assiento* de *berlina* duia un tres-pontí que pareixia omplit de bòtils de torrent.

Venia un mariner fumant en pipa un tabacot que entabanava; una senyora arrehida, amb un quissó damunt i un *saco de noche*: tres pagesos que tots tres havien mort es cuc a s'aturada i conversaven gruijat del tot, a té qui té; una nineta que estava maretjada i havia vomitat tres pics; es capellà, i sa dida que ja vos he dit.

Venien dins es meu *chiquero* dos senyors, que me semblaren catalans per lo que conversaven, i jo, que, sense parlar mot, veia la feta.

An es *pescante* n'hi anaven tres i un *guardia civil*, sense comptar es cotxer.

A dalt de tot, caramullats amb s'obra morta, no vos sé dir quants eren però sé cert que n'hi anaven, perque els finestrans de sa *berlina* eren els pujadors, i me recorda bé haver vist guaitar, lo manco, cinc jocs d'espardenyes ervissenques.

Podeu pensar si *mermularen* aquelles vint i dues boques, en sis hores!

Sa senyora des canet contà tot quant li havia passat a ca-seva en temps des còlera.

Es mariner provà com dos i dos fan quatre que si no fos estat per ell, an el Callao, no haurien tret es caragols bufant els espanyols.

Els catalans senyaren, fent manades a l'aire, deu ferro-carrils que havien de passar per tot i arribar a Cabrera.

Es *diligencier* explicava els vicis i virtuts dels seus cavalls.

Sa dida feia lo possible per agombolar s'atlot; i es capellà, prensat de caire, aguantava així com millor podia es breviar, un gaiato i es capell de teula.

Què mes he d'afegir?

A força de sodrocs i sobatudes, sempentes i sucots i investi-des i singlades, i qualche flastomia, amb la bona de Déu, as cap darrer arribàrem a sa Porta i dàrem *fondo*.

Quant botàrem, un tenia rampa an els genoís, s'altre un espatló romput; ningú tenia s'espina an es seu lloc; tothom estava copetjat i adolit.

Vaig fer una promesa de, si s'estrevenia un altre pic, anar més tost a peu que en diligència, fos allà on fos.

I aquell dematí mateix vaig fer comprar per compte meu una acció des ferro-carril, per poder dir:

—Jo he ajudat a desterrar aquestes caixotes que s'anomenen *diligències*, en lloc de *pereses*.

DEL ROSSELLÓ

DÉU vos guard, benvolguts lectors de LA NOSTRA TERRA, que fa claror de taronja madura i olor de Roqueta en flor. Déu vos guard i “Ave Maria Puríssima”, com si entréssim a *ca nostra*. La vostra Revista té la gentil curiositat i la bondat garrida de les donzelles de Mallorca. Per ço hi és figurada, a la coberta davantera, una gran finestra simbòlica oberta de pinta-en-ampla als anhels infinits de la marina. I per ço mateix, davant la finestra—que demana tots els difícils dons de l’horitzó—hi teniu, ben plantat i amb branquillons d’ametller florit, un gerro elegant i simpliciíssim, com si volgués evocar la canèfora antiga en actitud de ritual ofertori. I tot el Rosselló, al nostre volt, en va recollint l’aroma cor obert i amorós.

Sentim El Rosselló i Mallorca units de bell nou en vincle idealment esponsalici. Mallorca i el Rosselló es donen altra vegada el bes de pau a través de llurs cors. Un dia fou l’alt Rei En Jaume el Conqueridor qui va junyir-les amb el ceptre; s’escolaren els segles i, als Jocs Florals de Font Romeu, el gran bisbe de Perpinyà Monsenyor Carselade volgué, poèticament, junyir-los altra volta amb la seva crossa i el seu anell episcopals. I ara, bon Déu!, és la vostra Revista la qui ve a repetir el prodigi.

* * *

Es animats d’un sentiment eminentment cordial que volem parlar a Mallorea de les coses del Rosselló, ja que ambdues serveixen analogies colpidores.

No tenim cap pla preconcebut per fer les nostres cròniques. No anem a fer crítica. Voldriem realitzar la preceptiva literària d’En Maragall inclosa tota sencera en el manament únic del gran místic i legislador de la paraula viva: “Hauriem de parlar sempre com ho fan els enamorats”. Recordeu ara, si us plau, els mots divins de Fray Luis de León a aquest respecte, en son comentari

al Càntic dels Càntics, i no us estranyarà el curs que vagi fent i el llit que es vagi obrint la vena d'eseumes caldes del nostre discórrer, essencialment afectiu.

Ens escoltarem les múltiples veus del Rosselló, cor endins, i la ploma anirà escrivint fidelíssima a llur dictat. Notareu que patim d'un excés de lirisme, i per tant les nostres cròniques—si és que arribin a ser-ho—seran del tot *sui generis*. Us en demanarem excusa.

* * *

Que mai no es tanqui el finestral simbòlic de LA NOSTRA TERRA!

Que mai no es desinflin, per a convertir-se en mortalles d'il·lusions, les veles divinament adalerades de la barca que el finestral ens mostra mar enfora!

Que mai cap vent no eixali les ales de les tres oronetes fraternals que fendeixen l'incendi de l'alba!

I que el gerro simplicíssim i exuberant d'audàcia florida hi guaiti i perfumi tot temps!

Sí, que hi guaiti sempre, com aquella joveneta de la barcarola del vostre gran poeta patrici En Costa i Llobera. I que l'ànima de Mallorca hi copsi, com la jove enamorada del nocturn, aquell *ritornello* eternit del mariner:

La vida mia! La mia amor!

Serà el Rosselló que canta: que li canta a través del nostre cor.

T.

E L S L L I B R E S

LA Fundació Bíblica Catalana—després d'haver donat fora de sèrie la *Sinopsi Evangèlica*—acaba d'inaugurar el cicle normal de les seves publicacions amb el volum I de la Sagrada Bíblia, que conté el Gènesi i l'Exode.

Si es necessita una prova més—després de la gairebé definitiva de la «Fundació Bernat Metge»—de la plena maduresa a què ha arribat la nostra llengua, la tindríem en l'existència de la Fundació Bíblica Catalana.

La tasca a aquesta confiada marca el màxim que es pot assolir. El P. Miquel d'Esplugues, aquesta legítima glòria dels Caputxins de Catalunya, ha dit referint-se a la publicació de la Bíblia: «Mentre aquest llibre, primer del món, no tornés a parlar el nostre idioma, en bella part fill de la Bíblia, el català no tornaria a tenir tots els honors, ni el primer honor d'una llengua cristiana i autòctona».

La versió dels textos originals, introduccions i notes d'aquest volum que ens ocupa són obra conjunta del canonge de la Seu de Barcelona Dr. Carles Cardó, del P. Antoni Maria de Barcelona, caputxí, lector de Sagrada Escripura, i del Dr. Millàs Vallicrosa, professor d'Hebreu a l'Universitat Central.

Han seguit els traductors el text hebreu de la Poliglota de Vigouroux, per a el text grec han tingut en compte l'edició de Hagen i per a la Vulgata, quan l'han utilitzada, el de Hetzenauer.

Tenint la versió un caràcter purament literari no s'ha fet una traducció literal, sinó que, dins la fidelitat, s'ha cercat una forma que donés l'emoció inicial del text sagrat.

En una obra d'aquesta índole no hauria estat just oblidar l'iniciador de l'anostre treball bíblic, Mn. Frederic Clascar.

La versió clascariana del Gènesi i l'Exode no s'ha aprofitada, per creure que no tenia el caràcter impersonal i objectiu que ha de tenir la Bíblia, però ha estat la base d'aquest llibre inicial de la F. B. C., i fins i tot s'han conservat alguns capítols tals com els deixà Mn. Clascar, el nom del qual queda així incorporat a l'obra.

Aquest primer volum de la F. B. C. forma un tom de més de 200 pàgines, molt acuradament imprès i presentat.

Diguem finalment que aquesta vasta obra bíblica en català funciona, lo mateix que la «Fundació Bernat Metge», gràcies al munífic mecenatge d'En Cambó, que amb aquest oferiment va contestar una gestió—no certament adreçada a aquest final—que va fer prop d'ell, al iniciarse la F. B. C., el P. Miquel d'Esplugues.—R.

Dos llibres com no hi sovintegen han aparegut poc temps ha dins la literatura castellana.

Un d'ells és un tomet de la Biblioteca «Calpe» titulat *Notas* on s'apleguen alguns treballs del pensador Josep Ortega Gasset.

Encar que la conformitat del lector no sia sempre absoluta tractant temes d'estètica (musicals i pictòrics) corprèn sa manera feliç d'enllaçar idees i l'exuberància de l'estil.

L'estudi sobre els castells en *Notas del vago estio* és admirable, i altres, com el de les vases dels quadres, són d'una bella originalitat.

L'escriptora Margalida Nelken ha publicat un llibre sobre la vida de Johann Wolfgang von Goethe. Els materials de què s'ha servit són naturalment les memòries *Poesia i Veritat* i les converses amb Eckermann, fent una ràpida compilació dels passatges de més relleu de sa vida, encar que tractant-se de Goethe les coses més nimies arriben a interessar. El llibre, escrit amb tota pulcritud, servirà sens dubte per acreixar el culte literari que Goethe es mereix, essent de gran oportunitat l'estudi de la figura i de les obres del gran home de Weimar en l'actual desorientació.

D'EN Josep Pijoan han sortit l'obra «Mi D. Francisco Giner» i el segon tom de l'interessant «Historia del mundo» dedicat quasi exclusivament a Grècia i Roma i editat amb tot luxe per la casa Salvat.

S'HA publicat una segona edició de l'obra «Elogi de Catalunya», d'En Vallés i Pujals.

HA sortit el primer tom de les obres completes del nostre gran líric Joan Alcover. Consta el volum d'una aciençada semblança per En Miguel Ferrà, les poesies *Cap al tard*, *Poemes bíblics* i *Vària*, és a dir, tota sa producció poètica en la nostra llengua. El tom és d'anàloga presentació als de les obres de Miguel dels Sants Oliver, Costa i Llobera i Marià Aguiló i s'hi segueix el mateix sistema ortogràfic.

S'HA posat a la venda a tot Catalunya el primer volum, «L'Atlàntida», de les obres completes de Verdaguer.

L'edició que ofereix al públic la «Llibreria Catalònia» no vol ésser ni una edició de bibliòfil, ni una edició popular en el sentit vagament pejoratiu d'aquesta paraula. Es, però, de preu assequible a tothom i establerta almenys amb la dignitat que comporta un llibre, diguem-ne, normal.

Aquesta edició constarà de vuit volums, comprenent les obres publicades en vida de Verdaguer i les pòstumes. L'ortografia adoptada ha estat la del català modern, però conservant en tota la seva integritat el llenguatge del poeta, tal com és costum de fer en les edicions modernes dels clàssics.

Clourà aquesta col·lecció una «Semblança» de mossèn Jacint, pel Pare Miquel d'Esplugues, que és així mateix el que ha prologat el primer volum, el qual es vendrà, com tots els altres, al preu de 4 ptes. rústega i 6 relligat en tela.

S'HA publicat una novel·la pòstuma d'Ignasi Folch i Torres titulada «Idol vivent» que ha estat molt elogiada per la crítica, qui fa realçar les dots dramàtiques del malaguanyat escriptor.

El conegut pedagog Alexandre Galí ha publicat una obra l'importància de la qual no cal ponderar; es titula «La mesura objectiva del treball escolar».

HEM rebut l'«Almanac Occità» d'aquest any qui enclou ballissims treballs en prosa i vers. En el pròxim número en parlarem amb més extensió.

RECULLS DE FORA

«El Dia», de Terrassa, va publicar un article sobre LA NOSTRA TERRA que no podem menys d'agrair profundament. Altre tant hem de dir d'un dels Breviaris crítics d'En Manuel de Montoliu a «La Veu de Catalunya», parlant de «Joia» i d'aquesta revista.

Altres publicacions de les terres germanes han tengut també per nosaltres mots d'amable aculliment.

* * *

A «La Paraula Cristiana» del mes de Març hi ha un article de Francesc de B. Moll, col·laborador de Mn. Alcover en l'obra del Diccionari, contes- tant a una crítica d'Emili Vallès sobre els fascicles publicats, i a continuació uns aclariments d'aquest senyor, el qual creu que el Diccionari no ha d'ésser una simple replega de mots, sinó que ha de fer-se amb un sentit de depuració i fixació més que d'arxiu lexicogràfic, com sembla ésser la tendència de Mn. Alcover.

* * *

A proposta del publicista Luis Araquistain es dedica un homenatge, com saben els nostres lectors, a Luis Bello, per sa tenaç campanya sobre ensenyança primària, visitant en pelegrinatge les escoles d'Espanya i exposant en el diari «El Sol» les necessitats dels locals tan deficients en general. Aquest homenatge que consisteix en construir una casa amb la suma que es recullirà per subscripció pública i oferir-la a Bello, ha trobat ressò per tot arreu i creim justíssima l'adhesió de tots els qui veuen l'abnegació i entusiasme que ha esmerçats en posar en primer terme aquesta elemental necessitat, més sentida a unes regions que a altres, però totes susceptibles de millorament.

* * *

En Joan Estelrich ha donat varies conferències a Barcelona i a distints endrets de Catalunya sobre interessants temes de cultura i humanisme.

* * *

Ha sortit a La Bisbal el primer número d'una bella revista titulada «Emporion» amb la qual establim gustosos el canvi.

* * *

En el segon concurs del «Llegendari Popular Català», creat per la Ins- titució Patxot, ha obtingut el segon premi N'Andreu Ferrer i Ginart, d'Artà, i el primer i tercer premis En Joan Amades i Gelats, de Barcelona, ambdós col·laboradors nostres.

NOTICIARI

LA DIRECCIÓ DE "LA NOSTRA TERRA"

Havent hagut de fixar la seva residència a Barcelona el bon company En Francesc Vidal i Burdils, que amb tant d'encert ha dirigit fins ara la nostra Revista, s'ha encarregat de la Direcció el nostre amic N'Antoni Salvà i Ripoll que ja formava part de la Redacció.

Dolent-nos de la separació del benvolgut company, que continuarà col·laborant a LA NOSTRA TERRA, ens és grat testimoniar-li la nostra simpatia.

El nou director, a qui felicitem efusivament, es complau a saludar des d'aquestes planes els amics de LA NOSTRA TERRA i la Premsa en general, esperant que continuaran aportant, com ho han fet fins ara, la seva valiosa cooperació moral i material a la mateixa.

CONCERTS

Després d'una sèrie de concerts els programes dels quals eren combinats, en gran part, per posar de relleu l'habilitat dels respectius executants, el concert benèfic que donà al piano el dia 24 de Març la senyoreta Joana Barceló al Teatre Principal fou com un oasi pels amants de la música.

L'elecció del programa d'aquest concert—en el que no es feia la més mínima concessió al gros públic—mostrava la sòlida cultura musical de la intèrpret, ja que comprenia des dels preclàssics fins als mestres de l'escola moderna, tals com Rachmaninof i Ravel. Era, per tant, un vertader curset de música.

Es natural, doncs, que un programa d'aquesta naturalesa, ordenat cronològicament, cridàs, per una part, la més gran atenció; però per altra banda era un escull formidable per la pianista, obligada a interpretar autors de totes les èpoques i tendències, dificultat que fou vençuda per la senyoreta Barceló.

Però on el seu art brillà esplèndidament, eclipsant la resta de les seves interpretacions, fou en executar, en la primera part, les obres dels mestres dels segles XVI i XVII. Els preciosismes d'aquestes composicions, totes llurs subtils i matisos, trobaren una fidel intèrpret en aquesta concertista que fa honor a les lliçons rebudes de Wanda Landowska. Sentint-la executar amb perfecció acabada *Menuet*, de Lully, *Pastorale*, de Corelli, *Sarabande*, de J. S. Bach, *Sonata en do*, de Scarlatti i altres peces fora de programa de Couperin, D'Aquin, i Rameau, ens convenciem que Mallorca posseeix una clavicembalista de mèrit, a la qual no més manca el clavicèmbal per revelar-se com a tal.

Les altres dues parts del programa, dedicades la central a Mozart, Beethoven, Schumann i Chopin i la darrera als moderns compositors, ob-

tingueren una decorosa interpretació, en particular aquelles obres en què cal més delicadesa que vigoria d'expressió. A esmentar la versió donada a *Des Abends*, de Schumann.

Notem, per fi, l'encert d'incloure en el programa una deliciosa composició d'Antoni Noguera, la *Dansa de Sant Joan*, d'una elegància i distinció que res perd amb el veïnatge d'autors consagrats.

* * *

El baríton rus Màxim de Rysikoff i el pianista català Alexandre Villalta donaren els dies 14 i 16 d'aquest mes dos concerts dedicats als socis de l'«Associació de Cultura Musical».

Fidels a la nostra creença que s'ha de donar molta més importància als programes que a llur execució, mentre sigui aquesta simplement honesta i correcta, ens plagueren aquests dos concerts pel nombre de cançons russes que els integraven, la major part de les quals ens eren desconegudes. En l'isolament musical en què ens trobam, és sempre agradós de fer noves coneixences.

Altrament, la interpretació que donà Rysikoff als cants del seu país fou, en conjunt, la més reeixida del programa i particularment en *Kalinka* i *Karobotaka*, de Sverko, *Sadko*, de Rimsky Korsakoff, *Umarilas*, de Balakireff, *Troika*, de Bulajoff i en algunes altres cançons conseguí posar ben de manifest el sentiment musical del poble rus.

La resta dels programes no era de bon tros tan interessant. En sobresortí la versió del petit poema de Schumann, *Die beiden Grenadiere*, que digué amb dignitat i emoció i tingué la gentilesa d'incloure-hi *La Balanguera*, de Vives, sobre la lletra de Joan Alcover, que cantà en mallorquí i amb pronunciació prou clara.

La veu d'aquest baríton és plena i té un timbre simpàtic, però abusa del falset, i és llàstima, perquè el que posseeix és poc agradable a causa de qualche desafinament.

Alexandre Villalta ens mostrà l'extraordinària digitació que ha adquirit, la qual cosa li permet d'executar a velocitats increïbles peces com la *Dansa de la «Vida Breve»*, de Falla i la *Polonesa en la bemoll*, de Chopin, per exemple. Si es convencés que no cal córrer tant per tocar el piano, el seu art hi guanyaria més. De totes maneres, donada la seva joventut, es pot esperar molt d'aquest novell pianista que ben sovint s'escolta amb tota complaença.

EXPOSICIÓ EDITH TRIEBEL

La senyora anglesa Edith Triebel ha exposat durant el present mes, al saló del Círcol Mallorquí, una col·lecció d'aquarel·les, consistents quasi tots en vistes de ciutats estrangeres.

Edith Triebel demostra que sap dibuixar i que posseeix una gran delicadesa de visió, encara que no ens han convençut del tot les seves coloracions, una mica massa acromades. Hi ha, no obstant, algunes notes encertades que mereixen l'elogi sincer i que fan que el conjunt de l'exposició sigui interessant.

EXPOSICIÓ J. ROSSELLÓ SALAS

En el saló de La Veda, ens ha ofert també una exposició d'aquarel·les el jove artista J. Rosselló Salas.

Els assumptes eren paisatges de Mallorca, alguns ben escollits i enquadrats. L'artista, com hem dit abans, és un jove, i la seva joventut es manifesta en el seu art; ha treballat poc encara i el desig d'exposar li ha estat perjudicial, ja que per manca de tècnica i lluita no ha pogut fer un paper lluit amb la seva exhibició.

Les aquarel·les esmentades ens han resultat agres i estridents i absurdament saturades de detall i desconexió tècnica. No obstant això, hem de convenir que en l'exposició si destria un futur artista, que podrà fer-se estimar per la seva obra si no és cansa de lluitar i no frissa de mostrar-se al públic.

LES «SAETAS» I L'ACORD DE LA COMISSIÓ PROVINCIAL

En l'editorial del nostre número corresponent al mes de març comentàvem l'exotisme de les «saetas» a Mallorca, i demanàvem a la Diputació Provincial que fes els medis possibles perquè no fossen cantades al pas de l'imatge del Sant Crist de la Sang, en la processó del Dijous Sant.

El mateix dia en què LA NOSTRA TERRA sortia al carrer, ens sorprengué agradablement un acord prè per la Comissió provincial que coincidia amb la nostra opinió.

Ens felicitem de la coincidència de criteri haguda entre la Comissió provincial i aquesta Revista.

EL CLAUSTRE DE SANT FRANCESC

Sabem que pel Govern ha estat concedit un crèdit al President de la Comissió provincial de Monuments per les obres de reparació i conservació del Claustre gòtic de Sant Francesc, i que en la mateixa concessió es donen facultats al dit President per l'elecció del Arquitecte Director de les obres.

El Claustre de Sant Francesc és una de les joies més belles de la nostra Ciutat, i precisa per tant que es posi tot l'esment possible en lo que s'hagi de fer, ja que de no seguir-se en les obres de restauració un sistema ben adequat, és podrie perdre totalment aquest tresor artístic.

Esperam del reconegut zel del President de l'esmentada Comissió que les obres es faran bé i que l'Arquitecte serà un especialitzat en tal tècnica i un coneixedor perfecte de l'art gòtic que es tracta de restaurar.

L'ARQUEOLÒGICA LULIANA

Degut a la vacant deixada per la mort del que fins ara havia estat President de l'Arqueològica Luliana, D. Gabriel Llabrés i Quintana, fou nomenat unànimement per ocupar la Presidència de dita Societat, en la darrera Junta General haguda, D. Pere Antoni Sanxo, Director de l'Arxiu Històric del Regne, que ocupava abans el càrrec de Vice-President.

En la mateixa elecció fou designat per a la Vice-Presidència l'Excel·lentíssim Sr. D. Jaume Lluís Garau i elegit Vocal el nostre col·laborador Elvir Sans.

A tan benvolguts amics enviam l'enhorabona per la distinció de què han estat objecte.

EXCURSIÓ ESCOLAR

El dia 12 del present mes realitzaren una excursió al Monestir de Lluch els dotze nins i les dotze nines de les escoles nacionals que més s'han distingit darrerament en sos estudis, acompanyats de l'Inspector provincial de primera ensenyaça Sr. Capó, un mestre i una mestressa. També anà amb ells una representació del Rotary Club de Mallorca, que era el qui subvencionava l'eixida.

El Club esmentat volgué premiar així el treball dels escolars més estudiosos, proporcionant-los un dia de camp i un dinar al Monestir de Lluch.

OBITUARI

En els moments en què s'estava imprimint el número de març d'aquesta Revista, ens sobtà inesperadament la mort del pintor mallorquí D. Faust Morell i Bellet.

El Sr. Morell significava tota una època pictòrica a Mallorca. Representava l'academicisme clàssic, dedicant-se preferentment a la figura i d'una manera especial als assumptes històrics, en els que conquerí una fama ben merescuda.

Aquesta Revista es dol de la pèrdua de tan distingit artista, i envia als seus familiars l'expressió de sa condolença.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció i Administració:

Carrer de Palacio, 91. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA